

Кросворди можна використовувати і для заліків по модулях після кожної теми, а також для самоконтролю знань студентів стаціонарної та заочної форм навчання.

Вивчення теоретичного матеріалу можна подати в запитаннях і відповідях. Після цього при розв'язанні кросвордів (сканвордів) студентам вноситься пропозиція опрацювання господарських операцій і перевірка отриманих знань при вирішенні контрольних завдань. Останні повинні містити запитання на перевірку усвідомлення теоретичного матеріалу та задачі на практичне застосування знань. Повинні розглядатися концептуальні підходи до змісту дидактичних принципів навчання та контекстового навчання в умовах реформування освіти.

Ускладнення системи суспільних зв'язків у нашій країні та розширення міждержавних зв'язків, створення спільних підприємств при впровадженні ринкових відносин зумовлює ускладнення механізму впливу системи мотивів у підготовці економічних кадрів.

Доцільно так ставити близьку і далеку мету навчання, при досягненні якої у студентів виникає емоційне піднесення і бажання продовжувати навчання. Близька мета — засвоєння окремих розділів предмету або окремих предметів; далека мета — вивчення всіх предметів у взаємозв'язку для набуття професійних умінь.

Бажання вчитися повинно безпосередньо залежати від рівня спонукальних мотивів, які зумовлюються також системою причин практичної діяльності. Бажано, щоб починаючи навчання, студент орієнтувався де і на якій посаді за профілем підготовки він працюватиме, що повинно стати важливою причиною, яка б спонукала студента вчитися.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Чижевська Л. В.* Методика викладання облікових дисциплін. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. / За ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. — Житомир: ПП «Рута», 2003. — 504 с.
2. *Вербило О. Ф.* та ін. Методика навчання бухгалтерського обліку. Підручник / За ред. доцента, к. е. н. О. Ф. Вербило. К.: Національний аграрний університет, 2003. — 604 с.
3. *Вербило О. Ф.* та ін. Бухгалтерський облік: методика забезпечення якості знань. Навчальний посібник. За ред. доцента, к. е. н. О. Ф. Вербило. — К.: Національний аграрний університет, 2005—304 с.

О. Є. ПІСКОВЕЦЬ, доц. (Сумський національний аграрний університет)

ОРГАНІЗАЦІЯ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ПРИ ВИВЧЕННІ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Існуюча сьогодні конкуренція на вітчизняному ринку праці довела, що працевлаштування і кар'єра будь-якої людини визначається двома факторами: рівнем професійної підготовки і морально-психологічною готовністю та навичками роботи в умовах конкуренції та інновації, вмінням реалізувати свою професійну підготовку.

Отримавши місце на виробництві чи в установі, випускник вищого навчального закладу має відразу розпочати продуктивну працю, тому що швидкість й інтенсивність сучасного життя не дозволяють йому виділяти багато часу для навчання практичній стороні справи. Успішність фахівця нового типу залежить не тільки від рівня засвоєння спеціальних предметно-професійних знань, сформованості трудових умінь і навичок, а й від наявності таких якостей, як: здатність до управлінської та підприємницької діяльності, оновлення знань, підтримування рівня кваліфікації, налагодження ділових контактів, індивідуальної і колективної творчості, володіння психотехнікою саморегуляції в напружених ситуаціях тощо. Сучасні студенти розуміють, що їхнє майбутнє працевлаштування, залежить у першу чергу, від них самих, їхніх знань, умінь, мобільності, готовності «навчатися протягом усього життя».

Змінилася парадигма освіти і педагогічна діяльність у вищих навчальних закладах зазнає суттєвого оновлення. По суті сьогодні в Україні в системі вищої освіти здійснюється масовий педагогічний експеримент, зумовлений впровадженням у навчально-виховний процес модульно-рейтингової технології навчання, яка по суті об'єднує в собі модульну систему навчання та рейтингову систему оцінювання знань, умінь і навичок студентів.

Дослідивши особливості модульної технології навчання, Л. Петренко дійшла висновків: «Модуль — це не просто перерозподіл навчального матеріалу за змістом (традиційна навчальна програма курсу — це «програма змісту, що викладається»), заміна однієї форми навчально-пізнавальної діяльності на іншу. Це, перш за все, нові підходи до управління цією діяльністю» [4, с. 145]. Складовою модульної системи навчання є самостійна робота студентів, збільшення часу на яку відзначається в навчальних планах вищих закладів освіти (не менше 1/3 та не більше 2/3 загального обсягу навчального часу, відведеного для вивчення конкретної дисципліни).

М. Буланова — Топоркова, розкриваючи сутність педагогічного проектування й педагогічних технологій, зазначає, що в межах кожного модуля «студент завжди має справу як з предметними знаннями, так і з видами діяльності, пов'язаними з

отриманням цих знань» [2, с. 168]. Метою розробки будь-якого модуля, його навчальних елементів, є досягнення запланованого результату, тобто засвоєння стандарту вищої освіти з певної спеціальності. Оскільки значний обсяг навчального матеріалу студент має опрацювати самостійно, то результативність його навчальної роботи залежить від рівня сформованості його навичок розумової діяльності.

Теоретичні дослідження, практика роботи професорсько-викладацьких колективів вищих навчальних закладів свідчать про те, що основною причиною «відсіву» студентів з першого та другого курсів являється відсутність у них умінь навчатися, внаслідок чого їм доводиться стихійно долати всі труднощі «шляхом проб та помилок», тобто самим неефективним методом. Ця проблема не є новою; з огляду ж на інноваційні підходи до підготовки фахівців вона набула особливої актуальності.

Російські вчені — дидакти вищої школи В. Попков та А. Коржуєв наголошують на тому, що дана проблема останнім часом загострилася. Тому, на їхню думку, необхідне «створення і використання таких методик і технологій навчання», які б ураховували і сприймали як ймовірне «відсутність початкових знань і умінь у студентів, елементарної загальнометодологічної культури і наукового світогляду та передбачали би можливість оперативного «доведення» вчорашнього учня до рівня, мінімально необхідного для навчання у ВНЗ» [3, с. 91]. Вони вважають необхідним «реанімувати» навчальний курс «Введення в спеціальність», який передбачає навчання основам пізнавальної діяльності: конспектуванню лекцій, підготовці доповідей, рефератів, роботі з каталогами, а також іншим специфічним для певної професії знанням.

Вітчизняні навчальні заклади по-своєму вирішують цю проблему. Так, з деяких навчальних дисциплін зберігається курс «Введення в спеціальність» (хоча не завжди його використовують саме для підготовки студентів до навчально-пізнавальної діяльності). У багатьох закладах освіти запроваджено навчальну дисципліну «Основи науково-дослідної діяльності студентів» (часто цей предмет уводять у навчальний план з IV або V курсу). Також існує практика впровадження таких навчальних предметів, як «Робота з бібліографією», оперативних психотренінгів з розвитку пізнавальних і емоційно-вольових процесів у студентів тощо.

У контексті нашого дослідження на особливу увагу заслуговує навчальний курс «Основи самостійної навчальної діяльності студентів», розроблений та запроваджений в Західнодонбаському інституті економіки і управління. Його головна мета — навчити

студентів навчатися, допомогти їм опанувати навичками розумової діяльності, управляти власними пізнавальними процесами. Даний курс також передбачає розвиток уваги, пам'яті, мислення, формування навичок роботи з книгою. В ньому дається установка на активне використання отриманих знань і умінь у практичній діяльності. Отже, це інтегрований курс, який дозволяє підготувати першокурсника до сприймання великого обсягу інформації з різних навчальних дисциплін у регламентований навчальним планом термін, застосовувати різні форми і методи самостійної роботи для здобуття знань, розвивати власні здібності й психічні процеси, адаптуватися до навчання у вищому закладі освіти. На наш погляд, введення такого курсу в навчальний план за усіма спеціальностями з урахуванням умов організації навчально-виховного процесу конкретного ВНЗ не може викликати заперечень.

Проте практика професійної підготовки фахівців-економістів в аграрних вищих навчальних закладах свідчить про те, що цілеспрямованому розвитку ділових якостей і формуванню навичок самостійної роботи у студентів приділяється недостатня увага. Про це свідчать дослідження вітчизняних науковців (Ю. Кузьминський, М. Мельничук, Л. Нападовська, М. Хоменко та Т. Іщенко). Так, розглядаючи питання професійного визнання фахівців з обліку та аудиту, Л. Нападовська, наголошує на важливості системи безперервної економічної освіти, метою якої є «підтримка рівня економічних знань та засвоєння новітніх досягнень економіки у всіх сферах людської діяльності упродовж життя з урахуванням економічних процесів, що відбуваються» [1, с. 43]. Відомо, що дана система включає не тільки післядипломну освіту, а й самоосвіту.

Розглядаючи якість підготовки спеціалістів в умовах формування аграрного сектору економіки як виховний критерій навчально-виховної роботи, М. Хоменко та Т. Іщенко зазначають, що завдання сьогодні не в тому, щоб дати майбутньому фахівцю знання, а в тому, щоб сформувати мотивацію (потребу) в них, виховати прагнення до їхнього постійного оновлення, власного самовдосконалення. Не можна не погодитися з думкою дослідників відносно того, що масова підготовка фахівців, орієнтованих на діяльність у досить вузькій галузевій сфері вже не відповідає умовам ринкової економіки. Здійснене ними дослідження свідчить про досить критичне ставлення студентів-випускників до рівня своєї практичної підготовки. Так, опитування студентів дозволило вченим виявити, що 47 % випускників аграрних ВНЗ III–IV рівня акредитації не задоволені своєю практичною підготовкою,

а 6 % вважають її абсолютно недостатньою [5, 10—13]. На нашу думку, ефективність професійної підготовки спеціалістів можливо підвищити шляхом пріоритетності організаторської функції викладача, його консультативної роботи при виконанні самостійних індивідуальних та групових завдань студентами.

Таким чином, роль самостійної роботи студентів все більше набуває своєї значущості, оскільки дозволяє формувати в них не тільки загальнонавчальні та спеціальні вміння, а й виховувати цінні людські якості, прагнення до саморозвитку і самовдосконалення. Здійснення підготовки студентів вищих аграрних навчальних закладів усіх рівнів акредитації до самостійної роботи є нагальною потребою педагогічного сьогодення і вимагає дослідження та наукового обґрунтування.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Нападовська Л.* Проблеми підготовки фахівців з обліку та аудиту, їх професійне визнання // Бухгалтерський облік і аудит. — 2004. — № 8. — С. 41 — 44.
2. Педагогика и психология высшей школы: Учебное пособие. — Ростов н / Д: Феникс, 2002. — 544 с.
3. *Попков В. А., Коржув А. В.* Дидактика высшей школы: Учебное пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений. — М.: Издательский центр «Академия», 2001. — 136 с.
4. *Петренко Л. М.* Модульна технологія навчання: новий підхід до управління пізнавальною діяльністю студентів. / Проблеми гуманізації навчання та виховання у вищому закладі освіти: Матеріали третіх Ірпінських міжнародних науково-педагогічних читань. — Ірпінь: Національна академія ДПС України, 2005. — С. 144—147.
5. *Хоменко М. П., Іщенко Т. Д.* Особливості підготовки фахівців в умовах формування аграрного сектору економіки / Нові технології навчання: Наук. — метод. зб. / Кол. авт. — К.: Наук. — метод. центр вищої освіти, 2004. — Вип. 37. — С. 8—18.

С. М. РОГАЧ, канд екон. наук, доц.
Т. А. ГУЦУЛ, канд. екон. наук, асистент
(Національний аграрний університет)

ПРОБЛЕМИ АКТИВІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ПРИ ДИСТАНЦІЙНОМУ ВИКЛАДАННІ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН